لوړ خیالونه او
ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تألیف

د

اروابناد استاد ګل پاچا الفت

اهداء

پښتو ژبې ته

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناشر سریزه

((لوړخیالونه او ژور فکرونه)) د ارواښاد استاد الفت له خوا راغونډ شوی اثر دی، ده د دې اثر له پاره د نړی د هغو پوهانو آثارخوښ کړي چې په یوه وخت هم پیاوړي مفکرین او هم د پیاوړي قلم خاوندان لیکوالان او ادیبان وو. خو استاد دا آثار داسې را پښتوکړي چې د ترجمې نخښه هم نه پکښې ښکاري، او لکه د ده د غوره نثرونو غوندې روان خواږه او له شعري کیفیت نه برخوردار دي. ده دا ګمان هم کړی چې د داسې مفکرینو افکار یې د خپلې ترجمې له پاره غوره کړي چې دی یې هم د فلسفې په ژورښه پوه دی او هم دی په خپله له همدې لړۍ مفکرینو څخه دی.

همدا راز ده د نوموړو لیکوالو هغه پارچې خوښې کړي چې زموږ د ټولنې له پاره یې نه یوازې دا چې فکر او مطالب نا اشنا نه دي بلکه زموږ د ټولنې د ښې استفادې وړ افکار او مطالب لري.

سازمان مهاجرین مسلمان افغانستان د ارواښاد استاد الفت دا غوره اثر د فکر او نثر د یوې ښې نمونې په توګه خپروي.او هیله ده چې افغان ځوانان به یې په مینه ولولي او د فن او فکر زده کړه به ترې وکړي.

په درنښت

سازمان مهاجرین مسلمان افغانستان

فهرست

سر لیك :	مخ:
آزادي	۱
اجتماعي عیبونه	۲
ګل ویل	۲
شپږ زره کاله پخوا	۲
حضرت محمد (ص)	۳
خیال او امید	۴
له مرګه نه ویریږم	۵
د غم خوښي	۵
دژوند لوبه	۵
پوهه	۵
هرچا وځورولم	۶
زما ترانې	۶
د هوسونومرګ	۶
د شاعر حال	۶
شاعرته	۷
ادب او محبت	۷
دحقیقت اظهار	۷
پیغمبر	۸
د نیکانو ارمان	۸
قبراوګل	۸
افتخار	۹
څه غواړم؟	۹
دبډای فقر	۱۰
هیرول	۱۱
له هرچانه لري	۱۱
د شاعر خوشبختي	۱۱
تسلي	۱۱
هابیل اوقابیل	۱۲
سخاوت	۱۲
بی اسري	۱۲
خلک اوشاعر	۱۳
انسان	۱۳

سرلیك:	مخ:
په انګلستان کی	۱۳
غویی	۱۴
دټاګور نغمي	۱۴
شاعر او پرښته	۱۵
غم اوخوشحالي	۱۶
پارلمان	۱۷
ژوند	۱۷
قوت اوجرئت	۱۷
تاریخ	۱۷
لوړه پایه	۱۷
بدبختي	۱۸
عقل	۱۸
ترقي او تکامل	۱۸
دژوند ضروري شرط	۱۸
علم او اخلاق	۱۹
فکراو احساسات	۱۹
تمسخراو ترحم	۱۹
دخلکو انتظار	۲۰
خطرناک	۲۰
د ژوندانه مخ اوښت	۲۰
لیونتوب اوحماقت	۲۱
په ځان باور	۲۱
تعصب	۲۱
ځان وپیژنه	۲۱
شخصیت	۲۲
بقاء	۲۲
کب	۲۲
هغه چې دنیاته رانغله	۲۲
څنګه به یو؟	۲۳
ستاسو فکر	۲۳
که طبابت ترقي وکړي	۲۳
څه غواړئ؟	۲۳

فهرست

سرليك:	مخ:
پوه اوناپوه	۲۴
ليونى	۲۴
مرګ	۲۴
روح	۲۴
افلاطون	۲۴
زموږپوهه	۲۵
بدې خبرې	۲۵
انساني سلوک	۲۵
انساني کمال	۲۵
د فکرروزنه	۲۶
ښکليتوب	۲۶
ښايست	۲۶
سياست مدار	۲۶
غولول	۲۶
فکرېه شعر کښې	۲۶
بدبختي اوشعر	۲۶
عشق او سعادت	۲۷
پوهه او عشق	۲۷
ښوونځى	۲۷
دفکر پانګه	۲۷
معرفت	۲۷
علم او علما	۲۷
ځان ښودل	۲۷
دښه کار علت	۲۸
تاج اوقلم	۲۸
مطبوعات او تاريخ	۲۸
حکومت او روزنامه	۲۸
دځان سعادت	۲۸
ځان مسعود ګڼل	۲۸
اجبار او اختيار	۲۹
عقل اوزړه	۲۹

سر ليك:	مخ:
كينه او مينه	۲۹
احتمالي مصيبت	۲۹
لياقت لرل	۲۹
شهامت	۲۹
لوى خلك	۲۹
اجتماع	۳۰
د جنګ اساس	۳۰
نجيبه غريزه	۳۰
شهرت اوشرافت	۳۰
هديه قبلول	۳۰
هيرول	۳۰
ځان غوښتنه	۳۰
مكررات	۳۱
نيكي	۳۱
دطبيعت قوانين	۳۱
انساني تكليف	۳۲
ژوند	۳۲
هيرول	۳۳
حكمت اوسعادت	۳۳
انشا	۳۳
مطالعه اوتفكر	۳۴
خوى او خصلت	۳۴
دوستانه مناسبت	۳۴
بدي اوضرر	۳۵
لويه اشتباه	۳۵
افتخار	۳۵
غضب او شهوت	۳۵
دوستي	۳۶
ښكلا	۳۷
وحشي اومدني انسان	۳۷

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

وريځې پورته په هوا کښې دي، څاڅکي ښکته په زمکه کښې.
هغه څه چه په هسکو وريځو کښې شته په ژورو څاڅکو کښې هم شته.په دغو اوبو باندې
هم هماغه تنده ماتيږي.
د لوړ خيال او د ژور فکر نتيجه يوه ده.
ته! يا خپل نظر ډير لوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډير سر ښکته کړه!
د شاعر او فيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

((الفت))

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجروکښې اچوئ؟
څه حق لرئ چې دغه آسماني نغمه وا ل له ګوښه ځايونو، له چينو اولښتيو، دسپيدو له رڼا او د ونو له څانګو څخه بيلوئ او د ژوند پانګه ترينه اخلئ.
انسانه ! ته په رښتيا دا ګومان لرې چې لوی خدای دغه ښايسته مخلوق ته دا وزرونه او ښکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته يې وشکوې؟
آيا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشي کولی؟
آخر دغو بيګناهو څه کړي دي چې ټول عمربه ستاپه زندان کښې تيروي.
دا څه معلومه ده چې د دغو بيګناه بنديانو سرنوشت زموږله سرنوشت سره نه دی تړلی.
دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغيو آه به دظالمانو حاکمانو په څير په موږ را ونه ګرځي اوموږ به ونه ځوروي.
آه - هيڅوک نه پوهيږي چې په دغه جهان کښې زموږ له کړو نه څه نتيجه ولاړيږي؟
زموږ له هغو جنايتونو چې په خندا او خوشحالۍ انجام مومي د اسرارو په چارراهۍ کښې څه پيداکيږي.
کله چې دشنه اسمان سپک وزره مرغا ن چې ددې لوېې فضا الوتلو ته پيدا دي په پنجروکښې اېساورئ، هغه وخت چې دآسمان دنېلي درياب ښايسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې يوه ورځ به ددوی په وينو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسيږي.
ايا تاسو دا فکرنه کوئ چې هر چيرته چې يو بندي دظلم اوستم له لاسه فرياد کوي خدای ورته په رحم او مهربانۍ ګوري؟
دخدای لپاره د شنو فصلونو اوکښتو نوکونجي دغو بنديانو ته وسپارئ.
بلبلان ازاد کړئ مرغۍ خوشې کړئ.
دغه ښکلې پنجرې چې دزينت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځړيږي په ډير دقت وګورئ.
دجهان هغه تله چې تاسې يې نه وينئ دوه پلې لري.
همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې دزندانو او جيلو نو تور اهنين سيخونه ترينه جوړيږي.
د اسمانونو، د چمنونو، دسيندونو بې ازاره لارويو ته زيان مه رسوئ او ازادۍ ته يې په احترام وګورئ.
ددغو بيوزلو اوبې ګناهو ازادي مه ايساروئ چې د تقدير اوسرنو شت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړي.
هغه چې د ظالمانو له ظلمه فرياد کوي پخپله هم ظلم اوتيرى کوي.
انسانه! ته په رښتيا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟
که دغسې وي نو بيا ولې دغه بندي اود خپل ظلم ټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتې.
ظالمه! ولې فرياد کوې چې په ماباندې ظلم او تيرى کوي.
لږ څه خودغه بيوزلى بندي وګوره چې سيورى يې په تاباندې پريوتى دى.
دغه قفس ته خو لږ غونډې ځيرشه چې ستاپه کورکښې ځوړند دی او ته نه پوهيږې چې ددې پنجرې دسيخونو ترشا چې اوس په کښې يو بې ګناه مرغه نغمه سرايي کوي ديوه زندان اساس اوبنياد ايښودل کيږی.

(هوګو)

اجتماعي عيبونه

هغه څوک چې له ټولو اجتماعي عيبونو يعنې له خو دپرستۍ، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هيڅکله ژوند و نه کړی شي.

(ګوستا ولوبون)

ګل ويل

ګل بوراته ويل:

زه او ته تقدير يوله بله بېل کړي يو، زه دلته پاته کيږم مګر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلی شې، سره له دې ماوتا يوپه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره يوبل ته ورته يو چې کله کله دواړو ته ګل وېل کيږي افسوس دی چې ته له نسيم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني يم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مګرته دومره لرې ځې چې زه درسره ملګرتيا نشم کولی.

ته هميشه په ګلونو کښې پرواز کوې زه يوازې د خپل سيوری ننداره کوم چې د لمرله ګرزيدو سره زما شاو خا ګرځي.

ته ځې اوبيا راځې بيابيرته ځې اود بل ځای قصد کوې مګر ماوينې چې هرسحر پخپل ځای ټينګ ولاړيم او اوښکې تويوم.

بوراګله! ددې لپاره چې زما اوستا يارانه ټينګه پاته شي ياته ماغوندې خپلې نبلې په زمکه کښې خښې کړه ياماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغوندې والوزم او له تا سره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کيږي چې سړي دسړو په وژله لګيا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق دګلونو او دښايسته مرغيو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته راوبولي مګر دغه دمينې پيغامونه د خلقو له زړونو څخه دليو نتوب اثرنه وړي.

له ډير ه وخته دځمکې د خلکو زوروره مينه له وژلو او وينو تويولو سره پيداشويده.

ډيره موده کيږي چې دملتونو خوره او جذابه موسيقي دجنګ او جګړې ساز او سرود دی.

ډير وخت دی چې افتخار د ويرو ونکې خپسکې بڼه پيداکړي ده چې په ديو هيکله ارابه په لاره تيريږي او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندی چيتوي.

اوس زموږ سعادت اونيکبختي له ډيرې مشکل پسندۍ نه کار اخلي اوهغه وخت يې وچولی غوړيدلی وی چې خلک ووايي «ځوځانونه وژنو» اوس بايد دسعادت ګټلو لپاره د جنګ نغاره وډ نګيږي.

هر چيرته د پولادو برق په چليدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبولوګي اولوخړې پورته کيږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنګ ميدان ته روان دي د خپلو تورو شپو دروڼو لو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داټول کارونه يوازې دقومونو دمشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لاپه موږ باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځنا وراو مرغان لاد جنګ په ميدان کښې زموږ په وينو او هډوکوپسې ګر ځې اودغه اقايان يو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زمور په ننني دنیاکښې هیڅ ملت نه غواړي چې یو بل ملت خپل ځاونډ ووینې.
هغه کسان چې ددوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتیجه ده هره ورځ د قهر اوکینې احساس زموږ په روح کښې تقویه کوي
او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....
ښایې چې له یوه سیوری لاندې ارام کښیناستل دیوې چینې خوږې او به څښل، له یوې ګڼې او ګورې ونې لاندې له خپلو
رؤیاسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زیات خوند د خپلو ورونو په وژله کښې مومي.
هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پیغام جهان ته راوړی، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرایي کوي دغه جګړه مار انسان
دوژلو او وینو تویولو په فکر کښې وي.او له کینې نه کاراخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې دعمر وروستی سلګی ده او د ژوند رڼا لکه د مازیګر زیړی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کیږي.
دی به تل په فکر کښې ډوب و او په هیچا به یې پړه نه اچوله.
چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانی ځواب وایه.
په ږیره کښې یې شل ویښتان سپین نه لیدل کیده او زهیر تیایې ورځ په ورځ زیاتیده.
کله به چې اوښانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځیدې چې ده به دخپل تره او ښان څروله.
هروخت به د خدای په درګاه کښې په زار او نیاز مشغول و.
خوراک یې بیخې لږ و او ډیر څله به یې په نس پورې تیږې ترلې.
پخپل لاس به یې خپلې میږې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښیناست او خپل کالي به یې پخپله ګنډل.
د ځوانی قوت یې نه وپاته، ډیرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډیرو او ږدو ورځوکښې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د
درې شپینو کالو و چې ناخاپه تبه پرې راغله.
هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې نازل شوي و، ټول یې ولوست. داسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې
وویل:
دازما دژوند وروستی ورځ ده ته په دې پوه شه چې بې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کښې جهاد وکړه.
دی ډیر آرام معلومیده مګر نظریی د هغه لوړ پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.
په دغه ورځ هم د ی د هر وخت په شا ن دلمانځه لپاره مسجد ته راغی اوپه حضرت علي یې تکیه کړې وه، مومنان او مسلمانان
وریسې راروا ن وو او په مخکې یې مقدس بیرغ ریږده.
چې مسجد ته ورسیده رنګ یې الوتی و او خلکوته یې وویل:
ای خلکو! که چیرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له یو ړانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.
چا ورته وویل د خدای(ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لورې واوریدله ستا په خبرو یې باور راغی او په ایمان مشرف شو.
کله چې ته دنیا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړیدل.
مګر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او و یې ویل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرښتې زما په باب کې
مجلس لري.
غوږکیږدئ او واورئ! که ما ستاسو کوم یوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅیږي او پخوا له دینه چې زه له جهانه لاړ
شم ما ته دی بیرته راوګرځوي او هماغه څه دې را ته و وایي.
که مې څوک وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې یې هغه لږکی حاضرینو
ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته یوه بوډۍ ناسته وه او وړی یې وریشلې هغې چیغه کړه چې ای د خدای رسوله
خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بيا و ويل: اى خلكو! په خداى ايمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظيم سرونه ټيټوئ، د ميلمنو پالنه کوئ پرهيز ګار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت ېرغوندې غلى او په فکر کښې شو بيا يې ورو ورو ګامونه واخستل او و يې ويل: ژوندو خلکو! زه بيا تاسو ټولو ته وايم چې زما د تللو وخت دى ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پياله نوش کړم زما ګناه چې ما کړى وي را په ياد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر يوه سره کړى وي، له ما نه انتقام واخلئ.

خلك له ده نه غلي او نيولي په څنګ تيريدل، ده د ابوالفداء له خاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس يې و مينځل، يوه سرې ترينه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او ويې ويل: ((د حساب فيصله دلته ښه ده نه په قبر کښې)) خلکو په ډيره مينه په هغسې نظر لکه چې کوتره يې لرې دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډيره موده د دوئ د ډاډ او اميد مرکز ؤ.

دى (ص) خپل کور ته ننووت ډير خلك د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه يې په ويښه تيره کړه سحر چې سپيدې و چاودې ده و ويل: ابوبکره! زه نور د پاڅيدلو توان نه لرم پاڅيره ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بي بي عايشه(رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دى د آيتونو په اوريدلو مشغول ؤ چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به يې په ورو ورو شروع شوى آيت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژړل او چا خپله ژړا نشوه ټينګولى.

نژدې ماښام ؤ چې عزرائيل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه يې وغوښتله.

د خداى (ج) استازي و ويل: پريږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندې يو عجيب ځليدونکى برق ليده.

عزرائيل (ع) ده ته وويل: د خداى (ج) رسوله ته خداى (ج) خپل حضور ته بللې يې.

ده و ويل: زه د حق دعوت ته لبيك وايم له دغه وينا سره دى وريږديده او د يوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بيرته پاته شوې او حق ته يې ځان وسپاره.

((هو ګو))

خيال او اميد

د آسمان په لوښو کښې کومه يوه ډيره ښه ده؟ زه هر څوك خپلې عقيدې ته پريږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډير ځاى ورکوم چې تل په پرواز کښې ده او خيا ل ورته وايي.... دې ښکې جنۍ ډير ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړيدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نياز مينې لور ته اجازه ورکړيده چې هر څه يې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښايسته او ګلالۍ جنۍ کله د ګلو تاج په سر باندې ايشى د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کښې ګرځي بورا ګانو ته د الوتلو لورى او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شيره يې ځان مړوي.

يو وخت له خورو ورو څنو سره خپله سپينه ښه زوروري سيلۍ ته سپاري او په دغه حين کښې د سحر د سپيدو سپينه جامه يا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره ګړۍ د خلکو په نظر کښې بيله جلوه لري.

د لوى خداى دغه ښيګڼه بايد هيڅکله هيره نکړو چې مور يې د دغې وفا دارې جاودانې پيغلې په ملګرتيا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت يې دد ې له سرنوشت سره په يوه ملکوتي پيوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلې بخشش بايد ډير خوشحاله اوسو او دا ښايسته حوره ډيره وستايو.

د زړه په کورکښې دکور د ميرمنې ځاى بايد ديته پريږدو او ډير پام وکړو چې هغه بد ګذرانه او بدخو يه خواښې يعنې عقل ددې ښکلې نازنينې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه يوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه دد ې له خورسره هم زه ډيره ټينګه علاقه لرم.

خوريې له دينه ېر څه لويه او جدي شانته ده چې ((اميد)) ورته وايي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډيرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما دژوند ډيوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي. (ګوته)

له مرګه نه ویریږم

له مرګه نه ویریږم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مرې زه به ووايم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته و وايي دیوه تن ژوند ستا له لاسه تریخ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپو هان بې له ملنډو په نور څه نه پوهیږي
زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنګ سره اورته ځان غورځوي.
دعشق په شپوکښې چې دژوند نیا لګې کر ل کیږي او د حیات ډیوه لاس په لاس ګرځي دسپینې سپوږمۍ په لیدلو ستاپه روح کښې یو مرموز هیجان پیداکیږی، ته بیا خپل ځان دتورتم په زندان کښې بندې نه وینې ځکه چې هر ه ګړۍ دیوه مقام ارزو درسره وي.
ته بیا داوږدې لارې او ډګران سفرله غمه خلاصیږي او خپله اروا په بیړه د نور اوصفا چینې ته استوې چې دشوق په لمبه لکه پتنګ ځان ستې کړي.
ترڅو چې په دغه نکته پوه نشې ((مړشه چې ژوندی شې)) په دغه تورتم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسیږې.
(ګوته)

دژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زړونه تړلي وو، اوپه غم اوښادی کښې ملګري وو.
په وارو وارو مو دښځې او میړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعووته ووزي.
ډیرځله مو یو له بل سره وخندل، ددوو مینو غوندې مو یو د بل په مخ دمینې لاسونه راښکل، شو خې مووکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.
په اخرکښې مو د ورو په شان په ځنګلونو او کښتونوکښې د الاداد اوپټپټانې لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.
(هاینه)

پوهه

دپوهې قوت ته وزرونه مه پیداکوئ، بلکه څه سرپ ورپورې وتړئ.

(بیکن)

هرچا وځورولم

ځینو پخپل عشق و ځورولم، ځینو په کینه زما زړه ازار کړ.
چا د عشق په زهرو زما ږوږی ولړله.
چا زما د شرابو په پیاله کښې دکینې زهر توی کړه.
مګرله هرچانه هغه چا ډیروځورولم چې نه یې راسره کینه پیداشوه او نه مینه.
(هاینه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په ز هرو لړ لې دي.
ولې به نه وي لړلي آیا تا زما دژندګۍ په جام کښې زهر توی نه کړه؟
زما ترانې ټولې په ز هرو لړې دي، ولې نه وي لړلې ایا زه پخپل زړه کښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آیا له دغو ټو لو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کښې ځای نه لرې ای زما دلداره!
(هاینه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوند ی یم.
ما خپل زړه له خوږو او خوندورو رؤ یاؤ خخه وشکاوه او مړنشوم.
اوس ما ته بې له رنځ تیرولو او غم خوړلونه نور څه نه دي پاته.
زماغلی اوچوپ زړه د همیشه لپاره دامیدو له تودوالي محروم دی
زما د سرنوشت طوفانونو زما دژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه یوازې له نا امیدۍ او افسر ده ګۍ سره مخامخ یم او د نجات
وروستۍ ګړی ته ګورم.
زه هغه و چه پاڼه یم چې منی اوخزان یې لیدلی مګر دا لا په لغړ ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه یې ریږدوي.
(پوشکین)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او ارام دی.
دی هم د نورو غونډې په خوږو او بو پسې هڅه کوي او د وګړو په شان په ډیرو ورو کارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سریدنه غلې وي او هیڅ غږ ترینه نه خیژي.
زړه یې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتذلو خوښیوسره یې تعلق وي.
لنډه داچې د جهان بې هنره خلکو غونډې عادي ژوند لري.
کله چې نا څا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه کښې څه واچوی روح یې لکه ګربته چې له درانه خوبه پا څیږي ریږدي او له دغه
احمقانه وخت تیرولو څخه خوابدی کیږی.

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تښتي او خپل سر د خلکو نا ځیزه بوتانو ته نه ټیټوي، بلکه په ډېر وقار او ټینګار له دغه عالمه کناره کیږي د ډکو سیندونو په موجونو او د ځنګلوپه شاعرانه زمزمو پسې روانیږي

" پوشکین"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولیږه! ځکه چې دمدح او تحسین نغاره ژرغلې کیږي.
داحمقانو او بیشعوره خلکو خندا او وینا ته غوږ مه ږده!
تل غلی جدي او ټینګ اوسه!
ته پادشاه یې باید د شاهانو غوندې په انزواکې ژوند وکړې.
ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبیعت یې درښیي.
ته د خپلو هغو اندیښنو او خیالاتو محصول چې په تا باندې ډېرقدر لري خلکو ته وړیا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات بې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي یې ځکه چې هیڅوک ستا په باب کښې تا غوندې سختګیرنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آیاته پخپل کارپخپله خوښ یې؟ ایا ستاړزه خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بیا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووایي.
پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لاړې توکری چې په محراب کښې یې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پایې ولړزوي.

(پوشکین)

ادب او محبت

پام یې نه و، ددې په ځای چې په ډېر ادب راته تاسو ووایې په ډېره مینه یې راته وویل:
((ته)) په دغه وخت کښې د خوشحالۍ او خوشبختۍ خیا ل زما مضطرب ا وپریشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې یې ترې واخستله.
زه او س د هغې په مخکې ولاړیم او یوه شیبه ترینه سترګې نشم اړولی.
په خوله وایم ای ښکلې پیغلې (تاسو) څومره په ادب یاست مګرپه زړه کښې وایم: ته پرما باندې څومره ګرانه یې.

" پوشکین"

دحقیقت اظهار

که زه د حقیقت په اظهار کښې زیان ووینم پرو انشته خو چې حقیقت زما د چوپوالی په وجه زیان ونه وینی.

" مترلینګ"

پیغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.
په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده ګرځیدم.
هغه پرښته چې شپېږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې يې چې له خوب اوخياله سپکی وې زماسترګوته رانزدې کړې.
ما د وار خطا ګربتې غوندې خپلې سترګې پرانيستې.
د هغې لاس زما دغوږونو له څنګه تيرشو زماپه غوږونو کښې ناڅاپه يو مرموز اواز پيداشو.
همدغه وخت ما داسمان د زړه د ټپيدو اواز واوريده.
د درياب له موجونولاندې مې د بحري حيواناتو تګ راتګ وليده.
دکورو په بوټوکښې مې د تاک څانګې اوپاڼې ليدې چې وده کوي او لوييږي.
پرښته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه يې رانه پريکړه چې کاريې نيش وهل و.
بيايې پخپلو لاسونو چې په وينولړلي وو يوه بله ژبه زما په خوله کښې کښيښوده.
زما په څيګر يې تيره توره ومنډله زما ريپدونکی زړه يې راو ايست.
او د اور سوځوونکې لمبه يې زما په سينه کښې ننويستله.
زه ديوه مړي په شان غلی او بې حرکته دبيابان په شګوکښې پريوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدايي غږ ترغوږه شو چې ماته يې ويل: پا څيږه ! سترګې وغړوه ، د خدای فرمان ته غوږ ونيسه او د اجرا لپاره يې سمدلاسه روان شه له بيابانو نو او دريابونو نه تيرشه پخپلو اورينتو خبرو د ايمان اور د خلکو په زړوکښې بل کړه!
" پوشکين"

د نیکانو ارمان

د نيکانو لوی ارمان دادی چې دسړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کارپټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.
" پوشکين"

قبر او ګل

قبرسره ګل ته ويل:
ای د عا شقانو ګله! هغه د اوښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغړ او سحرله سترګوستا په ښکلي بڼه راتوئيږي ته پرې څه کوې؟
ګل وويل:
او ل راته ووايه ! هغه چې ته يې هروخت خپلې ګيډې ته ننباسې څه ورسره کوې؟
قبرووېل: ګله ! زه له هرې اروا نه چې ماته يې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته يې ليږم.
ګل وويل: قبره! زه دغه اوښکې ورو ورو د عطرو اوعسلو په صورت تبديلوم او خلکو ته يې ورکوم!
" هوګو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کښې د افتخار په نامه چلند لري هيڅ ګڼمه.
هو! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې يې کوم.
هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي دټيټ فطر ت خاوند دی.
هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوا ل دی پريږدئ چې دې بې ارزښه سکې ته لاس وغځوي.
داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
که ته غواړې چې دغه خلق وپيرې نوراشه دوی ټو ل ځانونه خرڅوي.
ته بايد دو ئ ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانۍ وشرنګوې.
که داسې ونه کړې نو د دوئ په تقوی اعتراف کوې.
اياته نه پوهيږې چې دوئ ټول دتقوی خاوندان دي.
افتخار او تقوی تل اوړه په اوړه ورانديې ځي.
ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهاپه افتخار تا ديه کوي.
دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا يې په پښو دروليې ده.
ماپريږدئ چې د جهان دپرهيز ګارانو په مقابل کښې بدمعامله او سم.
پريږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هيڅ ښکاره شم.
زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زړه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کښې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هيڅ ګڼمه اوپه نفرت ورته ګورم.
زه او س دافتخار او تقوی غونډې ورو څيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
زه دغه وخت له ډيرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډيرې لويې خبرې وکړم.
ای زما پوهې اوهوښياری! راشه هغه څه ووايه چې د نوروپه فکرکښې نه راځي.
"نيچه"

څه غواړم؟

د ډيرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګرله ځانه لاخبرنه يم.
زما سترګې ماته دومره نزدې دي چې مانشي ليدای.
زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
اوس زما ډيرنژدې دوستان هم له مانه ډير لرې دي.
زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کښې وليدی شم چې په ماکې شته.
اوس پوه شوئ! چې زما زړه څه غواړي؟
" نيچې"

د بډای فقر

لس کاله کیږي چې یو ځاځکی باران په ماباندې ونه وریده.
یوه سړه ورمه په ماونه لګیده د مینې او محبت پرخه زما دزړه په کښت پرینوته ځکه چې په دغه ځمکه هیڅکله باران نه وریږي.
زما پو هې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کښې ته و چتوب غوره نه کړې.
له تا نه هیله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې ورمه، زه خوشحالوونکې پرخه، ژوند پالوونکې او ریاشې.
پخوا تردې ماوریځو ته ویل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.
ماویل: ای تورو وریځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډیره پریوزي او مخه مې شه رڼا وي.
اوس د هغو وریځوپه لاره کښې دامونه ږدم چې ګوندې یوه شیبه زما په سرباندې سیورې شي او زما خبرواخلي.
پخواله دینه په تریخ حقیقت پسې ګرځیدم اوس دتصادف څنو ته لاس غځوم اوغواړم چې میلمه پالونکې شم، خپله برخه او دخپل وچولي لیک له ځانه ونه شړم.
نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنګل ویلي کوي خپل ملایمت ځرګند وي.
تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاږي مګر دغره له لوړې څوکې راښکته شویدی.
له هغو کنګلونه چې تل ترتله ساړه او ترلې پاته کیږي یو قدم راتیټ شویدی ستومانه دی مګرخوشحاله معلومیږي.
غلی شه! چې حقیقت لکه تینګه وریځ زما په سرتیریږي دوریځې له زړه نه یوغیر مریي برق ځلیدونکی دی.
حقیقت ورو ورو له ډیرو لویو پته پایو او پلو څخه زماپه لوړې راښکته کیږي.
راشه! راشه! ګرانه حقیقته.
چوپ شه! دا زما حقیقت دی چې په ځیرځیر او خواږه اضطراب راته ګوري او کتل یې لکه دستوروکتل جذاب اوشیطنت امیز معلومیږي ته به وایې چې زما د نیکمرغۍ راز یې پخپل حدس موندلی دی او پوه شویدی چې نن ولې دغره له لوړې څوکې راښکته شوی یم ولې ملایم او ارام یم؟ ته به وایې چې له لیدو اوکتو یې یو ګلرنګه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.
غلی شه! چې زما حقیقت څه وایي:
افسوس دی ستا په حا ل ای زرتشته! ستا حا ل دهغه چاغوندې دی چې سو چه زریې خوړلې وي، اخر به ستا ګیډه ځیرې کړي او دغه زربه ترینه وباسي.
زرتشته! ته له اندازې نه زیات بډای، له حده زیات د خلکو سترګې بریښوې او په زړونو کښې ځانته حسد پیداکوي.
زه د ستا د ځلیدونکې رڼاپه مخکی دریدای نشم او سیورې ته پناه ورم اوریږدم.
بډایه! څه ولاړشه! څه روانیره ای زرتشته له خپل لمرنه لرې شه! ته غواړې چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډیره زیاته ده نورو ته په لپولپو څه ورکړې.
ته په دې نه پو هیږې چې هغه شی چې له تاسره په رښتیا زیات دی پخپله ته یې.
که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تیرشه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!
ته وایې لس کاله کیږي چې یو ځاځکی باران په ماباندې نه دی وریدلی، یوه سړه ورمه راباندې نه ده لګیدلې، د مینې شبنم زماپه زړه نه دی پریوتی.
ته دا اسره لرې چې په مینه درته وګوري اوتابنه وګنې.
ایاته نه پوهیږې چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لرې.
اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوتو ټولوونکو ستاینه کوې.
زه تاپیژنم چې ډیر فقیربډای یې.
ستا ډیر شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډیره ورکړه ستومانه کوې. خپلې ارامتیا ته نه ګورې، له خپل ځان سره علاقه نه نښیې.
ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کښې دی لکه چې په یوانبارکښې له اندازې او ګنجایش نه زیات غنم واچول شي یاپه یو زړه کښې له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!

ای بې پوهې هوښیاره! که غواړې چې په نورو ګران شې باید ډیر فقیرشې.
دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړی ډوډۍ ورکوي چې وږی وي.
ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تیرشه!
زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!
" نیچه"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.
څو ک چې همیشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

له هرچانه لرې

رتل او رټل کیده یو هم ښه نه ګڼم او له دواړونه کرکه لرم.
د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
هغه چې له ځانه نه ویریږي بل هم نه ویروي.
په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نورویروي.
زه به څنګه دغه کارته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هیرکړم چیرته یوازې کښینم.
له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.
خپل ځان له ډیر لرې ځایه دلته راوبولم.
له ځانه زړه وشکوم اوبې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.
"نیچې"

د شاعر خوشبختي

دګلې رونق اوښتی دی، دخزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مګرشاعر د تیرو په یاد خپل غم سپکوي.
دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هیڅ خارجې وجودنه لري.
دی په رښتیا ډیر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیا ل په دام کښې نیولی اوساتلی شي.
" ایشندرف"

تسلي

دژوند پاڼه زیړه ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای دخاورو اولاده!
مګر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالګۍ زرغون شي چې هرکا ل به نوي ګلونه نیسي او هرپسرلی به ستا په یادو عطر افشاني کوي.
" روکرت"

هابیل او قابیل

دقابیل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه څکه ، تل موړ او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډیره مینه خاندي.
مګرته ای د هابیل نسله! ټول عمرپه خوارۍ او بدبختۍ کښې غوټه اوسه او په زحمت مړشه!
دقابیل اولاده! ډیر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډیرښه نظرکتلی دی اوته یې خوښ کړی یې.
د هابیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل ترتله ژوند کوه!
دقابیل زوزاده! خانده اوخوشحالیږه ځکه چې ستا کښت ډیرښه راغلی اوستا رمې کا ل په کا ل زیاتیږي.
مګرته ای دهابیل زوزاده ! همدغه شان په لوږه شپې سبا کوه اوفریاد کوه.
دقابیل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نږدې کښېنئ او ځانونه تاوده کړئ مګر تاسې ای دهابیل بچیانو لکه ګیدړان په سمڅو او غارونو کښې له سړونه وریږدئ او وریږئ.
دقابیل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنګه چې ستاسو سره اوسپین زیاتیږي خپل ټبر هم زیات کړئ او هرکا ل نوي اولادونه راوړئ.
مګر تاسو ای د هابیل نمسیانو خپله اشتها وسیځئ او له خپلې کمبلې نه هیڅکله پښې مه باسئ!
دقابیل ټبره! ته د ځنګلوونو د حشراتو غوندې تل خوره او غتیږه!
مګرته د هابیل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو اوکو څوکښې سر ګردانه ګرځه!
اه دقابیل نسله ! که ته مړ هم شې ستاپه غوښو او هډوکو به ځمکه تیاره شي اوکښت به یې ډیرښه راشي مګرته ای د هابیل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هیڅ لاس ته نه درځې.
مګر ګوره! ای دقابیل نسله! سره له دغو ټولوشیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکې دسرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).
ته! ای دهابیل نسله دا ځمکه پریږده او اسمان ته وخیژه ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیداکړې.
" بودلر"

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډیرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.
"لاربروير"

بې اسرې

یتیم هلک وم ، ددنیا له شتو نه مې دوه رڼې سترګې درلودې چې دزړه آرامتیاپکې لیدل کیده.
زه په ډیر امید د لویو ښارونو خلکوته ورغلم مګردوئ ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډیر زرنګ ښکاره نشوم.
شل کلن وم چې یوپېټ اور زما په زړه کښې بل شو او یو نا څاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مګرپه دوئ کښې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم ، که څه هم ما وطن او پاد شاه نه درلود مګر بیا هم د جنګ میدان ته ورغلم چې مړشم خو مرګ قبول نه کړم.
زه اوس نه پوهیږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره یم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی یم او که وخت رانه تیرشوی دی.
"ورلن "

خلک او شاعر

یوه ورځ هغه لوی اوپراخه میدان هغه لوړ او اوچت غره ته وویل:
ستا په وچولي کښې دژوند نخښه هیڅ نشته، ستا پرمخ باندې همیشه دسیلیو او بادونو څپیړې لګیږي.
په همدغه وخت کښې د اولس خلکو شاعرته وویل: ستا سر وکارتل له خیا ل او اندیښنو سره دی اوستا وجود هیڅ نه دی په کار.
سنګین غره په ځواب کښې و ویل:
زه یم چې ستاله سینې نه هراز بوټې راکاږم. دغرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سړومه، د طوفاني وریځو مخه نیسم. پخپلو ګوتو د واورو بخرې جوړوم اوذ خیزه کوم یې زماله سینې څخه داوبو لښتې روانیږې اوتاته دژوند پیغام دروړي.
شاعر هم خلکوته وویل: پریږدئ چې زه سر په زنګانه کښیږدم او فکروکړم ایا تاسو نه وینئ چې زما د زړه له چینې نه ډیرې خوږې او به راخوټیږي چې دبشر تنده ماتوي.
" ګویته"

انسان

همیشه ویریدل،. په هروخت کښې هیله او اسره لر ل، هرکله دپخوانیو خاطراتو یادونه، دایمې شکایتونه، مسلسله ناراضي، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقیقت پسې هیڅکله نه ګرځیدل، خپل ځان له خپل اصلي قیمت نه کله زیات او کله کم ګڼل، یوازې په غم او محنت کښې ځان پیژندنه، او د ګوریه غاړه دژوندپه ماهیت پوهیدل.
دا دی د انسان حقیقت یا لړ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوندکښې یو حقیقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هیڅکله نه یم ګرځیدلی.
هیڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سرنه دی ټیټ کړی. زه عشق همیشه له ځانه لرې کړی او بیل کړی یم او د ښه نامه تنده یې په ماکې پیداکړیده مګر عشق او افتخار یوه هم تراوسه پورې بې دزړه له غمه نور څه نه دي راکړي.
" الفیري"

په انګلستان کې

دغم داستان بیانو ل او داسې خوک لر ل چې په دغه داستان پوه شي اوخپل پټ غمونه په کښې ووینې دغمجن زړه لپاره ډیره ښه تسلي ده.
یوه وخت دغه تسلي زماپه برخه رسیدلې وه مګر کله چې ما دانګلستان په خاوره کښې قدم کیښووده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک ولیدل چې ډیرو ټینګو او تورو و ریځو د دوئ له نظره شین اسمان پټ کړیدی نوزه له دغې تسلی نه محروم شوم دلته هیڅوک نشته چې دزړه په ژبه پوه شي.
اوه! دا ساړه خلک دایخ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پیژني او بې له پیسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قایل.
کشکې زما دزړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسیږي ښایي چې هلته داسې خلک ومومي چې دعاشقانو د زړه په غمونو او رازو پو هیږي.
" الفیری "

غوبی

ای دفصلونو او کښتونو پالونکيه!
ای وفادار خدمتګاره! ته د ډيرلوی او ارام قوت ښکارندوی يې.
زه له تاسره ډيره مينه لرم ته په ماباندې ډيرګران يې.
له تاسره دصلح غوښتلو اوعزة النفس روح موجوده ده.
ته لکه يوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته ګورې اوددې لپاره چې دفداکارۍ وظيفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سرټيټوې.
ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تيروې. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سراګرځوې اوپه صبر او تحمل ورته غلی او ارام ګورې.
ته پوهيږې چې د جهان ودانو ل ستا وظيفه ده.
ته دانسان دتيرې په مقابل کښې څه نه وايې اوشکايت ستا عادت نه دی.
ته سرکشي او نافر ماني نه کوې مګر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډو ل اسمان ته خيژي.
زه ستا د درد خفيفه ناله اورم چې داسماني سرود او د فداکارۍ دسرود په شان په دغه فضا کښې خپريږي.
ستا حقيقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.
زه تا په همدغه هنداره کښې وينم ای و فادار خدمتګاره!

" کاردوچي"

دټاګور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډيرې ښايسته شاهانه جامې اغوستې دي او د جواهرو قيمتي اميل يې په غاړه دی ډيرښکلی ښکاري مګره نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هيره کړې ده.
دی چې هرقدم اخلي دا ښايسته جامې يې په پښوکښې نښلي.
له ده سره تل دغه ډارملګری دی چې کالي يې په خاورو نشي ځکه له نورونه ليرې ليرې ګرځي اوبوازې معلوميږي.
دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډيره ډډه کوي.
دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قيداو تکليف ورسره وي ماشوم ته زيان رسوي او له ډيرڅه يې محروموي.
همدغه شی دی نه پريږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چيرته چې زړونه له ډار او ويرې خڅه په امن کښې دي او سرونه هرځای ته هسکيدلی شي.
چيرته چې علم اوفکر ازاد دی.
چيرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کيږي.
چيرته چې کلمات د حقيقت او راستی له کومې څخه راوزي
چيرته چې بې نتيجې کوښښونه لاس غځوي اومطلب ته رسيږي.

هلته چې دکار اوعمل لاسونه نه دي ترلي.
هلته چې داستدلال دچينې رڼې اوبه دعنعناتو وچ ځنګله ته لاره نه لري.
هلته چې ذ هنونه او دماغونه نشو ونما کوي.
لويه خدايه! ته ماپه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به روايښ کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادى.
د افلاس نيلي زما د زړه نه وشكوه او لرې يې وغورځوه.
ماته توفيق راكړه چې خپلي خوښۍ اومصيبتونه په آسانۍ وزغملى شم.
توفيق راكړه چې غريب او بينوا له نظره ونه غورځوم، اود ډير بې باكه قوت په مخكښې هم سر ټيټ نه كړم.
زه دا توان غواړم چې ددنيا له خسيسو شيانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مينه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مره ارزو راته پريږده چې هر لورته تاپرې وليداى شم.
په هر څه كښې تاووينم او بيله تانه بل چاته خپله مينه وړاندې نه كړم.
هو! زه همدغو مره ارزو غواړم چې يوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ايكې يوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند كړي. او په دغه نيمګړي ژوند كښې زماسرو كارله تاسره وي.
دا زولانه دميني او محبت زو لانه ده.
هغه چې له ماسره مينه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوګرځوى.
ايا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دى؟
ته پو هيږې چې ستا مينه له ماسره ډير ه زياته ده مګر بيا دې هم زه ازاد پرې ايښى يم.
زما دوستان ما ځكه يوازې نه پريږدي چې زه دوئ هيرنه كړم.
ډيرې ورځې وشوې مګر مايو ځل هم ته پخپلو ستركو و نه ليدې.
كه څه هم ماستا نمانځه په ځاى نكړه او پخپل زړه كښې مې تاته مناسب ځاى جوړنه كړى شو مګر بياهم ستا مينې ته انتظار لري.

شاعر او پرښته

شاعر: داسمان پرښتې! كه زما دستركو يوه اوښكه او زما د شونډو يوه بوسه ستا لپاره كافي وي زه دا دواړه له تانه نه دريغوم. دا ددې لپاره چې كه ته بيرته اسمان ته وخيژې چې زما دعشق ياد ګار درسره وي مګرله مانه دا اميدمه كوه چې زه د هيلې او اسرې لپاره يا د افتخار اوسعادت لپاره حتى چې درنځ اوغم لپاره كومه نغمه سازه كړم.
زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
پرښته: شاعره! دا څه وايې؟ زه خو دخزان سيلۍ نه يم چې اوښكې خپله غذاو ګنم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅكى وبولم.
هغه بوسه چې ته يې ستايې له تانه نه غواړم ځكه چې د بوسې دركولو لپاره زه تاته راغلې يم او غواړم چې ستا دوجود له كښت نه بيحاصله ګياه لرې كړم چې هغه دسستۍ او تنبلۍ بوټى دى او د زړه غم نه دى.
ستاغم يوازې په خداى پورې تعلق لري.
كه ستا غم هرڅومره زيات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پريږده. پټې او ملهم پرې هيڅكله مه ږده. ځكه چې دبشر دلو يوالي لپاره لوى لوى غمونه په كاردي اوبل هيڅ شى يې دغومره نشي لويولى.

شاعره! ته دا ګومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا امیدي په کښې وي.

دزړو شاعرانو جاویدانه اوازونه زما په یاد دي چې بوده او تنسته یې له اوښکو او اهونو څخه اوبدلې ده.

ماهیخور مرغه سترې اوستومانه دماښام په تیاره کښې خپل ځنګله او ځالې ته راشي او خپل بچي وږي ووینې چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې یې د طعمې لپاره وازې نیولې وي نو دی په یوه لویه تیره کښني اواسمان ته په ډېر حسرت ګوري.

دی پوهیږي چې بیهوده یې دبیحاصله ساحل او خاموش دریاب په سربانديې دطعمې لپاره پرواز کړی او هیڅ یې نه دي موندلي.

سره له دې بیاهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونین زړه ورسره شته چې خپلو بچیوته یې اخرینه طعمه کړي.

دامرغه غلی او ارام په ګټه پریوزي او خپل څیرې ځیګر خپلو وږو بچیانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کښې یې له څنګه وینې بهیږي او دی دمینې په میومست په ځمکه پریوزي.

په دې فدا کارۍ کښې کله دتدریجي مرګ له شکنجې لاندې سترې شي او ویره ورته پیداشي چې دژوند اخرین رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نیم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کښې چې دشپې وروستۍ شومه وي دوداع یو داسې مرګانی فریاد له زړه راو باسي چې دریایي مرغان له ساحله تښتې اوهغه مسافر چې دسیند په غاړه تیریږي له وحشته ریږدي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقیقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهیخور مرغه په شان دخپل زړه دوینو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان میلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا امیدۍ نه حکایت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بیا هم له زړونو نه غم نه وړي.

د شاعر خبره لکه تیره توره داسې ده چې په هواکښې حرکت کوي او یوه ځلانده حلقه تشکیلوي مګرپه څوکه کښې یې همیشه دوینو څا څکي لیده شي.

"الفرد دوموسه "

غم اوخوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو یې له مخه لرې شوی دی.

هغه چینه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالۍ ترینه راخوټیږي په حقیقت کښې ستاسوله اوښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکارې ستاسو د وجود لوښۍ وګروي او ژور ځای په کښې جوړ کړي هغومره په کښې دخوشحالۍ لپاره ډیر ځای پیداکیږي.

ایاستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلا ل په داش کښې په اورباندې نه و ایښی؟

آیا دغه د دروی شپیلۍ چې په اوازیې ستاسې روح خوشحالیږي په تیره تیغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کښې خوشحالي وینئ که خپل زړه وګورئ دا به درته څرګنده شي چې هماغه څیز چې تاسو یې غمجن کړي یاست تاسې خوشحا له کړي.

کله چې ستاسو په زړه کښې غم پیداشي که پخپل زړه کښې سترګې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوښکې تویوئ چې تاسې یې خوشحاله کړي یاست.

ځینې خوشحالي لویه ګڼي او غم وروکې، ځینې غم لوی ګڼي او خوشحالۍ ته په کمه سترګه ګوري، زه وایم دواړه یوله بله بیل نه دي او دواړه یو ځای راځي کله یوله تاسوسره مخامخ کښیني هغه بل ستاسو په بستر کښې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهین دغم او خوشحالۍ تر مینځ واقع یاست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي یاست.

کله چې زرګر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم یا خوشحالۍ پله درنیږي او سپکیږي.

" خلیل جبران"

پارلمان

پارلمان ددولت زړه دی او د حکومت مثا ل لري چې په ټولو غړو يې فرمان چليږي.
که دماغ له کاره ولويږي سړی ژوند کولی شي لکه ليونيان او احمقان چې ژوندي دي. مګر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختميږي.
" روسو "

ژوند

دامه وايه چې ژوند يو دايمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي.
داهم مه وايه چې ژوند تل ترتله مصيبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعيفو خلکو خبره ده.
لکه چې د ونو شنې ځانګې په پسرلي کښې له خوشحالۍ زيږدي خانده!
لکه چې دسيند موجونه په لويو ګټولګيري او فرياد کوي ژاړه!
د جهان ټو ل خوندونه وځکه اوټو ل دردونه وزغمه بياووايه هرڅه چې دي ډير دي مګرله خوب او خيا ل سره شباهت لرې.
" پادیامانتوپولس "

قوت اوجرئت

دسيند په اوبوکښې مخ پورته تګ قوت اوجرئت غواړي او داوبو له جريان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي.
" اسما يلز "

تاريخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پيداکړي دي او دټولو خالق دی.
هرچيرته چې هغه شته هرڅه شته او هيڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته.
زه له دومره کوچنيتوب سره چې هيڅ نه يم هرڅه يمه.
ځکه چې د ځمکې، دستورو او د شمسي کا ل اولاديم.
زه له هغې خاورې پيدايم چې دقيصر لاس، دافلاطون ماغزه، دمسيح زړه او د شکسپير نبوغ يې په ذراتو کښې ګډ دی.
" امرسن "

لوړه پايه

په دغه جهان کښې د هرچا د لوړيدو لپاره يوه پله او پايه په کار ده چې هغه درد او الم دی.
" اناتول فرانس "

بدبختي

بدبختي ده چې عقل اوپوهه تربیه کوي.

" هوګو"

عقل

که غواړې چې دعقل په زیان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.

ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.

غوښتنه او اراده د هر پیشرفت اصل او اساس دی.

څومره چې عقل زیاتیږي هغومره اراده ضعیفه کیږي.

که انسان په هرڅه پوه شي یقین وکړه چې بیا به هیڅ نه غواړي او هیڅ ارزو به ورسره نه وي یعنې اراده به نه لري.

عمل له ارادې څخه پیداکیږي او اراده له ارزو څخه.

دا دواړه له هغه شي سره نه یوځای کیږي چې دحکیمانو او فیلسوفانو په برخه رسیدلي دي یعنې تردد اوتامل.

زه ډیرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي یم.

ناپلیون، سزار او ددوئ امثا ل هغه کسان نه وو چې ډیرفکر کوي ځکه یې هغه څه وکړی شو چې زړه یې غوښتل.

" اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده یم چې د بشرتکامل به ډیر ځنډ انجام مومي.

ددنیا سیر ډیر بطي دی د بشر نبوغ په تقلید کښې دی دابتکار خونده یې نشته.

لکه چې په فزیک کښې دثقل قانون موجود دی چې زمونږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسۍ کښې هم دغه قانون وجود لري او زمونږ د لچسپي له زاړه جهان سره ټینګوي.

ګوینې هم ویلي دي چې خلق لا داصلي ګناه د اتمی برخې په اختراع نه دي بریالي شوي.

" اناتو ل فرانس "

دژوند ضروري شرط

ناپوهي یوازې دنیکبختۍ لازمي شرط نه دی، دژوند ضروري شرط هم دی.

که مونږ په هر څه پوه شو یوساعت هم دژوند تحمل نشو کولی.

هغه احساسات چې ژوند مونږ ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړښیي له دروغو څخه زیږي او په مو هوماتو باندې تغذیه کیږي.

" اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه ديوې اخلاقي نتيجې اميد لر ل ډيره لويه اشتباه ده.
درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقيده وو، چې ځمکه دخلقت او پيداکيدو مرکز دی. او نن موږ پوهيږي چې د لمريو ه منجمده ټوټه ده.
اوس پوهيږو چې دستورو په سطحه کښې څه ګازونه سوځي.
په دی هم پوه شوي يو چې دغه جهان چې موږ په کښې د ګرد اوغبار يوې ذرې غوندي يو تل دجوړولو او ورانو لوېه حا ل کښې دی.
موږ ته دامعلومه شوه چې پرله پسې ځينې ستوري پيداکيږي او ځينې له مينځه ځي. مګر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږپه اخلاقو کښې څه تغيير رانووست.
ايا نن ميندې له خپلو بچيانو سره له پخوانه زياته مينه لري؟
يا دغه مينه له پخوانه کمه شوي ده؟ ايا اوس دښکلاپه احساس کښې له پخوا نه څه زيادت يانقصان راغلی دی؟
ايا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق ليدل کيږي؟
ځمکه لويه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حا ل کښې څه تغير نه راولي، زمکه لويه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي.
غم اوعشق دغير فاني ښکلا جاوېداني مرکزونه دي.
غم داسې نعمت دی چې قيمت نه لري.
هغه ښيګڼې چې په ځان کښې وينو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظرکښې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغيزه ده.
زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نورټو ل فضايل اوملکات دهمدغه شي مرهون دي.
اخلاق طبيعتاًپه احساساتو باندې تکيه لري اوبس.
" انا تول افرانس "

فکراو احساسات

تاسې واياست چې دټولو مصيبتونو اوبد بختيو علت زموږ فکردی، که غواړئ چې دفکر په نحوست قايل شئ بايد په قدرت او عظمت کښې يې ډيره مبالغه وکړئ مګرپه دې خبره بايد پوه شئ چې فکر په احساساتو اوغرايزو باندې ډيرلږ تسلط لري.
هغه خلک چې د فکر له تاثير لاندې ډيرزيات راغلي دي هغوئ هم د نوروپه شان متکبر شهواني اوبخيلان دي.
چيرته چې تمدن ډير وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډيرلږدي چې په فلسفي اصولو اجرا کيږي.
موږ دغرايزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعيت او ذليل يو چې زه هيڅکله يو داسې شعوري حالت ته نشم قايليدلی چې له طبيعي حالت سره مخالف وي.
" اناتول فرانس "

تمسخراو ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډيرفکر کوم هغو مره راسره داعقيده ټينګيږي چې بايد د بنيادم داعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.
دادوه ښه مشاوران يوپخپله خندا ژوند زموږپه نظرکښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.
هغه تمسخر چې زه يې لرم بې رحمه نه دی، په عشق اوښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډيرملايم او نيکو کاردی.

د ده په خندا قهر سړيري او مورته داښيي چې باید د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کاروا‌خلو.
که دا حس له مونږ سره نه وي نو زمونږ په زړه کښې هرګوره نفرت پيداکيږي.
" اناتول فرانس "

دخلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چاروکښې ډيرو لويو تغير اتوته انتظار لري.
دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغيب ويلو له روح نه يې نشات کړی دی.
زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغييرکوي مګر داتغيير محسوس نه دی.
د دنيا هره ترقي ډيره ځنډنۍ او منظمه ده.
نا څاپي اوسريع تغييرات هيڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيدای. ټو ل اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي.
دا خبره زمونږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.
زمونږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو ا حوالـو ته ويل کيږي چې وروسته تردې به موجودشي.
دا تسلسل ترډير ه وخته ديوه حا ل ثبات ساتي اوپه ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي.
دا خبره رښتيا ده چې دغه حا ل نه هغه ارواګاني خوشالوي چې دنورو شيانو ډيره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونوکښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او مونږ باید تن ورته کښيږدو.
مونږ باید پخپل زړه کښې يـو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آنې او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارونه لرو.
" انا تول فرانس "

خطرنالـګ

مونږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زمونږ له روحيې نه مخالفه وي.
هغه چې زمونږ خويونه په کښې نشته مونږ ورته بد اخلاقه وايو.
څوک چې زمونږپه اشتبا هاتو مبتلا نه وي مونږ ته شکاک معلوميږي او دا فکر نه کوو چې هغوئ به په نورو شبهاتو مبتلا وي.
" انا تول فرانس "

د ژوندانه مخ اوشټ

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او شټ لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په شټ کښې نشته. مګر دټوټې اوبدانه(بافت) له مخ نه په شټ کښې ښه ليدل کيږي.
" شوپنهاور"

ليونتوب او حماقت

زه باورلرم چې بشر په هر وخت اوپه هر ځای کښې د خپل مصرف لپاره دجنون او حماقت کافي ذخيره لري.
دا سرمايه هرڅنګه چې وي بې حاصله نه ده.
کله چې ګورم چې يوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دينه چې په دغه کار خوشحاله شم دبلې اشتباه په باب کښې فکر کوم چې دزړې اشتباه ځای نيسي.
زه په ډير تشويش له ځانه پوښتنه کوم چې ايا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډيره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاړه خرافات له نورونه لږ زيان لري ځکه چې هغه د زماني په مرور صيقل شوي دي او ضرر يې کم شوی دی.
" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمينان اوباور لري خلک د هغه ملګري کيږي. په ځان باور يو داسې صفت دی چې د هرچاخوښيږي.
خلک له قطعي اويقيني مطالبو سره مينه لري نه له دلايلو سره. دليل اوبرهان د وګړو انديښنه او پريشاني زياتوي.
اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهيږي.
خلکو ته بايد څنګه او څه راز و نه وايو بلکه هو يا نه ورته ووايو اوبس.
" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هرعصر کښې شته.
هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظرکښې لورمعلوميږي او نمانځه يې کوو.
که څوک موږ ته زموږ د بتانو عيب ښکاره کړي خو ابدی کيږو.
خلک په مشکله ديته حاضريږي چې دخپلو عقايدو په منشا اومنبع کښې لږ غوندې ايراد قبول کړي.
که چا پخپلو اصولو او معتقداتوکښې غوراو فکرکولی هيڅکله به نه وو معتقد شوی.
" انا تول فرانس "

ځان وپيژنه

دا خبره چې ځان وپيژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. موږ به هيڅکله نه ځان وپيژنو او نه نور.
تول مشکلات په همدغه ځای کښې دي اوپه همدغې موضوع پورې ارتباط لري.
ددنيا جوړو ل دومره ګران کارنه دی لکه پيژندل يې چې ګران کاردی.
ښايي چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنيا جوړه کړی شي مګر دا تو فيق به هيڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.
دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډيره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کښې په کار ولويږي. څه شی چې له پوهې نه په کښې استفاده کيږي د اشياؤ لږ غوندې حقيقت پيژندل او ترينه خوند اخستل دي.
" انا تول فرانس "

شخصيت

مور غواړو چې خپل شخصيت له ځان سره هغه بل جهان ته هم يوسو له مورسره دا عقيده موجوده ده چې که ځوک ځان هلته ونه پيژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا ما ل به وي.
له دينه غافل يو چې زمور شخصيت دلته په دغه جهان کښې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کښې څو څو ځله يو راز اوبل راز کيږي.
زه چې اوس له اتيا کالونه اوښتې يم له هغه شل کلن، (موريس ميترلينګ) سره هيڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هيڅ نه پيژنم.
همدارنګه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه يم چې يوه شيبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.
ما ته اوس هغه پردی اوبيګانه معلوميږي.
هرکله چې په دې نړۍ کښې زمور شخصيت بدليږي نو بياولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به يې له ځان سره ورو.
" مترلينګ"

بقاء

پسونه دطبيعت دسختيو په مقابل کښې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به يې نسل ورک ؤ. مګر اوس چې دغه حيوان په دنياکښې ژوندی پاته دی څه سعادت يې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره يې ساتلی دی.
هرحيوان او هر يوبوټی چې دلته وينئ، سرنوشت يې همدغه دی. کاڼي او معدنيات هم دغه رازدي مګر زمور عمر دومره نه دی چې د دوئ تغير ووينو او په بدبختۍ يې پوه شو.
" مترلينګ"

کب

هغه کب چې يوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په يوه ځای کښې ګډ ژوند کوي په يو ه اندازه پوهه لري مګر سره له دې ډير کبان شته چې يوازې يوازې نه اوسيږي.
مور نه پوهيږو چې ددوئ د اجتماع سبب څه شی دی؟
ښايي چې دوئ به د ځينو ځناورو او بلاګانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره يو ځای شوي وي مګر همدغه ګډ ژوند او يو ځای اوسيدل ددې سبب ګرځيده چې انسان يې ژر ښکار کړي.
" مترلينګ"

هغه چې دنياته رانغله

په مليار دونو نطفې ضايع کيږي او په دې باب کښې تاسې ډيرافراط کوئ.
ستاسو ښځې ډيرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدليږي. هغه نطفې چې ضايع کيږي او څه ترينه نه جوړيږي ستاسو دخوابدۍ اوخپګان موجب نه ګرځي.
تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو مليار دونو نطفې چې په هره پيرۍ يا نيمه پيرۍ کښې له دې جهانه ځي او هيڅ ترينه نه جوړيږي دانسانيت توان په کښې شته او بالقوه انسانان ورته ويلی شو. مګر دوئ ته هغه چانس نه پيداکيږي چې مور غوندې انسانان شي. لکه چې مور ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشتري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.
آيادغه بالقوه انسانان د فکري ا ومعنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو ځنګه ورته بالقوه انسانان ويلي شو؟

او س چې دوئ مړه شو او موړ غوندې نشو آيا د دنيا په اوضاعو کښې څه تغير راغئ؟ ايا ددوئ ځای تش پاته شو او هغه کارچې بايد دوئ سرته رسولی وای سرته ونه رسيده؟

" مترلينک"

څنګه به يو؟

موړ غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپيژنو او پوه شو چې ته ((اسميت)) يې اوزه ((موريس)) يم مګر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصيت غوره کوو؟

آياته به داغواړې چې دغه اوسنئ شخصيت درسره وي که دزلميتوب يا دکوچنيتوب ددورې شخصيت.

موړ ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصيت ويني؟ هغه به دغه موريس وي چې اوس له اتيا کالو نه اوښتی دی که هغه شل کلن موريس به وي چې بېل شخصيت يې درلود.

په رښتيا چې موږ تراوسه نه يو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضورته وړاندې کيږو، سپين ږيري به يو که ځوانان اوکه ماشومان؟

" مترلينک"

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه ياست.

هيڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي يا د خپل فکرله حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلينک"

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې يوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبيبان دسړی زړه، سږي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.

هرکله چې زاړه ماغزه بد ل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کيږي چې دتير ژوند پوهه او معلومات،کينه اومينه يانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصيت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټينګ تعلق لري.

په دغه صورت کښې بيا څوک خپل ځان نشي پيژندلی او په دې نه پو هيږي چې زه څوک يم؟ يعنې دده او ديوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مګر څيره او تنه به يې په کو څو اوبازاروکښې حرکت کوي.

دازيان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسيږي دمرګ او مړينې له زيانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته ترديې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانی سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پريوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په يوه بل نا اشناسړي پورې ربط پيداکوي.

" مترلينک"

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟

تاسو به په ځواب کښې څه ووايئاست؟

آيا داسې ژوند به وغواړئ چې تل ترتله وي او هيڅ زړښت او هيڅ راز بدبختي هيڅ تغير په کښې نه وی.

دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کاڼي حا ل ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي اوهيڅ تغير اوتحول په کښې نه راځي.
زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمربه حقيقت پوه شئ . هيڅکله به يې له خدايه ونه غواړئ.
جاويداني سعادت هم د جاويداني عمربه شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.
" مترلينګ"

پوه اوناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو دبل په ژبه نه پوهيږي سبب يې دادی چې پوه په هغه شي بدليږي چې دی پرې پوه شوی دی.
دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کښې ځای لري.
که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!
" مترلينګ"

ليونی

ماته وايي ته هم ليونی شوی يې لکه ځينې فيلسوفان چې په اخرعمر کښې ليونيان کيږي او چټيات وايي.
ښايي چې زه ليونتوب قبو ل کړم څکه چې تراوسه پورې لا د ليونتوب او هوښياری ترمينځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګرتاسو چې هوښياران ياست فکر وکړئ چې څه وايئ؟
" مترلينګ"

مرګ

که مرګ په دنيا کښې نه وای هيچابه دژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ايښی همدغه دمرګ ويره دده چې موږ ژوند کوو او د دغه دار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پيتی په اوږو وړو.
" مترلينګ"

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی د.ی؟
زه تاسو ته څواب نشم ويلی.مګرله تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که موږ جسم يا ماده وپيژنو دروح په پيژندلو به هم بريالي شو مګر اوس چې يو هم نه پيژنو بايدپه دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.
" مترلينګ"

افلاطون

که د يونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس موږ ته راشي موږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او دی څه قدرته حيران کړي؟
په اخلاقي، اجتماعي اوسياسي لحاظ که موږ مريتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پيداشويده چې هغه ځای يې ډک کړيدی موږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته يې وړاندی کړو.
زموږ سياسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نويتوب نه لري.

په فزيک، شيمی، ژوند پيژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفيات شوي دي په او ل کښې به دی په تعجب کښې واچوي مګر ددې لامله چې هغه ډير موشګاف او ځير کيدونکی دی ډير ژر به پوه شي چې زموږ کشفياتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پيداکړې او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.
څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راګرځولی شي هغه بې سيمه موجونه دي چې په يوه شيبه کښې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پيدا کړي چې په مبهم ډول يې پخپلو کتابونوکښې ورته اشاره کړيده.
په هر حا ل کوم دتوجه وړشی چې په دوه زره کالوکښې موږ کشف کړيدی همدغه دی چې دعلت په ادراک يې لا نه يو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلينک"

زموږپوهه

موږ د فولادو په يوه ترلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه ووړوکي سوري لري او بس. له يوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي او له بل نه لږ غوندې او از راننوزي. موږله همدغو دوو سوريو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهيږو.

" مترلينک"

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زيان او ضررلري ډيرې ژر خپر يږي ښې او حسا يې خبرې چې فايده په کښې وي ژرنه خپريږي.
هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې اوخپرونکې ناروغي له يوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي.
ښې خبرې لکه صحت او روغتيا له يوه نه بل ته نه درومي.

" مترلينک"

انساني سلوك

انسان بايد هغه مينه چې له نورو سره يې کوي له ډير لوړ ځايه واخلي اوپه ډير لوړ همت له نوروسره وچليږي.
ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته دعشق په نظرو ګوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سيوری په چا باندې وغورځوي.
تر څو چې دعدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي.
ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه ښايي چې د هغه دلجويي ا و دلداري وکړي.

" مترلينک"

انساني كمال

هغه لوی کما ل چې دتحو ل او تکامل په لاره کښې د ژونديو شيانو په برخه رسيدلی دی قلبي عواطف دي چې په انسان کښې ليد ه شي. که څوک غواړي چې له حيواناتو نه لري وي بايد دغه عوطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کښې ورو زي.

" داروين"

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشرکښې ژورفکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کارنه دی، دعواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ اومشقت دی چې دانسان په فکر کښې ژوروالی پیداکوي او ښايي چې د همدې له امله په دنیاکښې غمونه او رنځونه ډېر شوي وي.
" هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کېږي.
" شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کورکښې قدر او عزت لري.
" ګوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښايي چې عفوه شي مګر که د خبط مرتکب شي نو دعفوې وړنه دی.
" بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شئ مګر ټول د همیشه لپاره نه غولېږي.
" ابراهام لینکلن"

فکرپه شعر کښې

فکر باید په شعر کښې داسې پټ وي لکه غذايي خاصیت چې په میوه کښې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خوړلو په وخت کښې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترینه غذايي ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذاپه لذت کښې پټه ده
" پل والري"

بدبختي او شعر

دبدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامي په وخت کښې شعرته مخه کوي او څه چې دوئ له رنځ اوغم نه زده کړی وي په اشعارو کښې یې نوروته وړاندې کوي.
" شللی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډیر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې دعشق او سوزو ګداز لایق دی.
چا چې دعالم او ضاع او د انسان زړه دعشق په دوه مخیزه هنداره کښې نه دی لیدلی هغه هیڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هیڅ نه دی پوه شوی.
" هوګو"

پوهه او عشق

پوهه دعقل په غیر کښې پرورش نه مومي بلکه دعشق په لمن کښې وده کوي د پوهې نیالګی باید دعشق په ګلدان کښې وکرل شي او د احساساتو په او بو ابیاری شي.

" مترلینګ"

ښوونځی

دعلم او پوهې هرښوونځی چې پرانیستل کیږي دزندان دروازه تړل کیږي.
" هوګو"

دفکر پانګه

دفکراو پو هې ټوله پانګه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي.
" مترلینګ"

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هیرولو نه په دماغ کښې پاته کیږي.
" ادواردهریو"

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مګرعلما تل په خطا کښې وي.
" اناتول فرانس "

ځان ښودل

یا ځان هغسې وښیه چې یې یا هغه شان اوسه چې ځان ښیې!
«بایزید بسطامی»

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرګندشي ډېرکسان به پخپلو ښوکارو نو خړ اوخجل شي.

((ريواردل))

تاج اوقلم

ترڅوچه دادب قلم زما په لاس کښې دی هيڅکله به ونه وايم چې ولې مې شاهي تاج په سرباندې نشته.

" ولتر"

مطبوعات او تاريخ

مطبوعات د اوسني تاريخ اساس او بنياد دی. موږ بايد خپل تاريخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي دوطن اوملت تاريخ ته زيان رسوي.

" پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښې بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هرګوره دوهمه خبره غوره کړم

" جفرسن"

دځان سعادت

که يوازې خپل سعادت وغواړو څه ګرانه خبره نه ده مګر موږ غواړو چې له نورونه زيات مسعود شو او دا کار ډېرمشکل دی ځکه چې نور هغومره مسعو د نه دي لکه چې موږ يې تصور کوو.

" نتسکوی"

ځان مسعود ګڼل

يوازې داکافي نه دی چې دسعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهيدل په کاردی چې موږ د سعادت خاوندان يو.

" مترلينګ"

اجبار او اختيار

خومره چې دوجود مرتبه او درجه لوړيږي هغومره اجبار کميږي او اختيار زياتيږي. همدغه سبب دی چې د کاڼي مجبوريت له بوټي اونيالګۍ نه زيات دی او حيوانات له نباتاتو نه هم زيات اختيار لري. انسان بياله حيوان څخه هم پورته دی او ډير اختيار لري.

"بوترو"

عقل اوزړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته ګوري. هغه څه چې زړه يې نه غواړی عقل په کښې لاره نشي پيداکولای. يعنې زړه په سرباندې حکومت کوي او سر په زړه حاکميت نه لري.

" شوپنهاور"

کينه او مينه

کينه اومينه د نفسي احوالو او کيفياتو له اختلافه پيداکيږي اوپه عقل پورې څه اړه نه لري.

" شوپنهاور"

احتمالي مصيبت

هرڅه پخوا له وخته په نظرکښې نيول او لرې کتل ښه کاردی مګر دسباورځې په احتمالي مصيبت نن غمجن کيدل ښه کارنه دی.
له دينه چې په هواکښې ځانته زندان جوړوو ولې يوښه قصرنه جوړوو.

لياقت لرل

لياقت لرل او کوم ځای ته نه رسيدل له بې لياقته رسيدلو نه ښه وي.

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.
حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستۍ خوی ورک کړې.

« نيچې»

لوی خلک

لوی خلک لکه سيندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوئ شهامت همدغه دی چې له ګرانو اوپرپيچه لارو څخه نه ډاريږي.

" نيچې"

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کیږي او ټینګیږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.
" نیچې"

د جنګ اساس

دغلیم غولو ل دجنګ اساس دی ځکه زما هغه پټه زغره چې ما اغوستې ده ډېدړ پوټکی دی.
" نیچې"

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډېر احتیاط زیاتوه یعنې په هرکیلو محبت چې له نورو سره یې لرې
یوګرام نفرت له ځان سره زیات کړه.
" نیچې"

شهرت اوشرافت

که په افتخار اوشهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هیروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!
" نیچه "

هدیه قبلول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبرنه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې
قبلولونه غلاښه ده.
" نیچه "

هیرول

هرڅه هیرکړه هر څه هیرکړه هیرو ل ډېرلوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنګین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژرشه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هیرولو هنر ډېرلوی هنر دی.
" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډو ل له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کښې ځان محدود کو ل او له ځا نه څه کمو ل دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.

په حقیقت کښې بشپړه اوکامله خود خواهي په پوره غیر خواهي کښې پټه ده او اخلاق هیڅکله انفرادي کیدلی نشي.
" ژان ماری کویو"

مکررات

په دغو ګڼو لیکنو کښې چې علم او پوهه ډېره زیاته ښیي څه وینئ؟
سترګې وغړوئ اوښه وګورئ چې غیر له مکرراتونه نور څه وینئ؟
ایا دا ټولې خبرې چې په یوقسم موضوعاتوکښې اورئ بې دسبک او انشا له تنوع او بې دشواهدو او مثالونو له رنګینۍ یا د چاپ له ښکلیتوبه نور څه لري؟
ددې خبرو حقیقي تاثیر، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پیرایو کښې بیا بیا ویل کیږي او له یوې مخه په بل مخ اوړي.
نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوړه پټه ده او په دغه روڼه کښې دمړښت احساس کیږي.
" بیکن "

نیکي

په سترګوکښې دلیدلو قوه یوازې نه ده کافي.
که زمونږ سترګې بینا هم وي او په اشیاوکښې رنګونه هم موجود وي بیاهم رڼا ته محتاج یو او په تورتم کښې څه نشو لیدلی.
همدغه رڼا ده چې دلیدلو قوه له اشیاوو سره مربو طوي او ددې باعث ګرځي چې موږ څه ووینو.
لمرپخپله دلیدو قوه نه ده دلیدو وسیله ده دهمدغې وسیلې له برکته موږ د بینایي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نیکۍ ثمره ده او نیکۍ سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په لیدلي جهان کې یې دبینا یې قوت له لیدلو شیانوسره لري د ادراک په جهان کې بې دفهم قوه هم له هغو شیانو سره لري چې دپوهیدلو وړدي.
څنګه چې په تیاره کې څه نه لیدل کیږي او سترګې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نهویني چې دحقیقت رڼا پرې نه وي پریوتې.
څه شی چې د معرفت وړشیان په حقیقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهیدو استعداد ورکوي دنیکۍ تصوردی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وګڼي مګر که لمر یې ګڼي نو لویه اشتباه کوي. همدارنګه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقیقت دنیکۍ نظیر وګڼي. مګرکه عین نیکي یې ګڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې دنیکۍ مقام له دینه ډېرپورته دی.
لمر لیدل شوو شیانو ته یوازې دلیدل کیدو قابلیت نه بخښي بلکه په پیدایښت او نشو و نماکې یې هم تاثیر لري او غذا ورکوي.
همدغه شان دپوهیدلو وړشیان له نیکۍ نه یوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهیدلو وړ وګرځي بلکه په ماهیت اوپیدایښت کې یې هم د خل لري.
" افلاطون "

دطبیعت قوانین

دطبیعت قوانین واجب او ضروري نه دي. د جهان اصل او اساس تغیر او حرکت دی هرکله چې دغه تغیر مکررشي نوعادت وګرځي او دقانون نوم پیداکړي.
دیوه خوړ او به په اول کښې یوه معینه مجرانلري او د خپل جریان په وسیله ځانته لاره اومجرا پیداکوي وروسته بیادغه مجرا داوبو دسیر او حرکت قاعده اوقانون بلل کیږي. ډیرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او یوه بله مجرا ورته پیداشي. په همدغه لحاظ دطبیعت چارې دیوه معین اوضروري قانون تابع نشو ګڼلی.
" بونرو"

انساني تکلیف

ښه نیت او نیکه اراده د خیر اونیکۍ مبدا ده.
نیکه اراده اوښه نیت دادی چې انسان خپل تکلیف وپیژني او پیروي یې وکړي.
تکلیف باید خاص دتکلیف لپاره په ځای کړشي یعنې دګټې اوزیان لحاظ په کښې نه وي.
تکلیف هغه عمل دی چې د یوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.
هغه څوک چې یوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار یې له قانون سره موافق وي یو راز نه دي.
ددوهم سړي عمل ته مشروع ویلی شو مګر خیر او اخلاقي عمل ورته نشوویلي. ددې لپاره چې دیوه سړي کارا خلاقي ارزښت پیداکړي یوازې دا کافي نه ده چې عمل یې له تکلیف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکلیف لپاره وي.
ډیرامکان لري چې یوکارښه وي مګر اخلاقي نه وي لکه دیوه سوداګر صداقت او راستي چې دتجارتي منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تکلیف لپاره.
د ځان ساتنه له تکلیف سره موافق کاردی مګر ددې لامله چې طبیعت ورته میلان لري اخلاقي عمل ورته نشوویلی.
هغه څوک چې ډیر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مګر اخلاقي عمل نه اجراکوي که همدغه سړی له خلقو نه جفا وویني زړه به یې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مګرکه څوک له خلکونه جفاګانې ویني او دتکلیف په ځای کولو لپاره احسان کوي هغه یواخلاقي عمل اجراکوي.
" کانت "

ژوند

ژوند زما په نظرکښې غوښتل دي او هره غوښتنه له یوه احتیاج یا محرومیت څخه پیداکیږي یعنې له غم او درد څخه.
که دیوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پیداکیږي چې له رنځ اوغم نه لوی مصیبت دی.
دانسان ژوند همیشه دغم او کسالت ترمینځ واقع دی.
سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نزدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیداکوو.
دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منګولوکښې لویږي.
څنګه چې غم او رنځ له احتیاج او محرومیت څخه پیداکیږي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیداکیږي.
هر چیرته خواران اوغریبان له احتیاج او محرومیت سره په جګړه اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښې دي.
همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان یې په ښکار او قمار په افیونو اونورو نشو مشغو ل کړي او مجبورکړي دي یایې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته ګرځولې ده.
دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جګړه کښې په کارولویږي. نوکله چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کښې معطلي راشي دغه عاطل قوت پخپله یو مونډ پیټی شي او انسان مجبور کاندې چې بیهوده یې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.
((کرلوس)) دبډایانو بدبختي داسې بیانوي:
((یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښایسته ماڼۍ پریږدي اوپه تفریح پسې یوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډیره بیړه له خپلې ښځې او اولادونو څخه چیرته لرې درومي مګرمقصد ته نه رسیږي او بیرته له هماغه دښمن یعنې کسالت سره بیاکورته راځي او چاره ترینه ورکه وي)).
" شوپنهاور"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل دملامتیۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

حکمت اوسعادت

ارسطووايي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردنه لرې کړي نه دا چې په ډېرو لذتونو پسې هڅه وکړي.

زه هم دحکمت ډیره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه داچې په لذت پسې منډه واخلي.

یعنې سعادت په هغه ګریز (تیښته) کښې دی نه په دغه شتاب (هڅه) کښې. هغه کسان ډیر غولیدلي دي چې ارزوګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزوګانو سره وداع کول اوبې نیازۍ ته رسیدل سعادت دی.

هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغومره سعادت ته نژدې وي.که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځورغاړي بډایی څخه ډیر نیکبخته دی.

سقراط وايي: ډیرکسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډیرښه لباس په غاړه کښې شته نه په لوړو ماڼیو اوښو قصرونو کښې استوګنه لري مګرسره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپیروايي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خندا یوه وړه منظره ووینې خوله یې له خندا نه نه راټولیږي.

ځینې نور داسې غمجن دي چې هیڅ راز مسخرې او د خندا نندارۍ یې نشي خندولی.

دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ دژوند اوسعادت اساس ګڼل کیږي.

موږ باید دسعادت تومنه په ځان کښې ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده.

په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډیرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دي.

هغه څوک چې په باطن کښې غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی.

د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې اوپه څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړی شي.

لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډیره توجه لري یعنې همدغه سعادت ګڼي.

ارسطووايي: سعادت په فراغت او ازادۍ کښې دی.

سقراط هم ازادۍ او فراغت سترنعمت ګڼلی دی.

څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتیږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمیږي.

هغه بیا خپل سعادت د دنیاپه نعمتونوکښې نه لټوي بلکه له معنوي لذتونو څخه خونداخلي او حقیقي سعادت ته رسیږي.

" شوپنهاو"

انشا

د هرلیکونکي انشا د هغه دفکر آیینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقیقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دیته مه ګورئ چې ده څه موضوع کښې فکر کړی دی یا دده دفکر محصول څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پیژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه رازفکر کړی دی او دفکر کولو طرزیې څنګه دی؟

د هرليکونکي انشأ لکه خميره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مګر داصورتونه که هر څومره مختلف وي بيا هم خميره يوه ده.
" شوپنهاور"

مطالعه او تفکر

څنګه چې ډيره زياته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پريږدي ډير ليکل اوډير لوستل هم د حقايقو دمعرفت مخه نسي.
ددنيا ډيره لويه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتيبه وي هغه ارزښت نه لري چې يوه کوچنۍ منظمه کتابخانه يې لري.
همدغه راز ډيره زياته پوهه چې په ذهن اودماغ کښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قيمت لري چې په جزئياتو کښې يې ډيرغوراو دقت نه وي شوی.
په حقايقو باندې سړی هغه وخت پوهيدلی شي چې دعليت په قانون پوه شي او په جزئياتو کښې مطالعه ولري.
څنګه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته يې هم لري. مطالعه اوتفکر د انسان په ذهن کښې دوه متضاد تاثيرونه لری چې که يو زيات شي هغه بل کميږي.
مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقايدو له تاثيرلاندې راولي چې ممکنه ده دانسان له ذاتي احتياجاتو سره مخالفت ولري.
آزاد تفکر يعنی د هغه طبعي سير اوحرکت تعقيب چې محيط اوضروري مسايل يې دانسان په ذهن کښې پيداکوي دمطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کښې موجودنه وي بلکه دفکرکولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډيره زياته مطالعه دشخصي فکر د پرورش مخه نيسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.
علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډيرکتابونه يې لوستي دي مګر نوابغ او دفکر خاوندان چې دانساني مدنيت لارښودونکي دي او د بشريت قافله دترقۍ خواته بيايي هغه کسان دي چې دجهان په کتاب کښې يې غور کړيدی او دنورو په خبرو کښې يې خپل فکر نه دی بايللی.
" شوپنهاور

خوی او خصلت

دانسان خوی هيڅکله تغيير نه کوي. هو سړی په زلميتوب او زړښت کښې هماغه دی چې په کوچنيتوب کښې و.
دده ډير لوی هنردادی چې کله کله فريبنده (غولوونکی) صورت اختياروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوړوي.
که غواړئ چې دغه حقيقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملګري په حرکاتو او رفتار کښې ښه دقت وکړئ چې ډير کلونه ترينه بيل شوي ياست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خوی او خصلت هيڅ تغير نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.
ځينی کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مګرپه باطن کښې پوره باور لري چې دانسان خوی او خصلت تغيير نه قبلوي.
همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي بړکي ويني په هغه باندې بيا اعتماد نه کوي.
که څوک د چاپه نظر يو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظريه نه بدلوي.
دانسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه يې دلوړوالي معيار دی.که څوک دفطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسايلو نه لوييږي.
" شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په يوه ښه اساس او په حقيقي اصولو ولاړدی مګرکله چې دژوندانه يو څه مراحل طی کړي نو بيا پوه شي چې بشري مناسبات يې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ.

هر څوک چې ډیر ما ل لري او دلوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی،مګرپه دوستۍ کښې یې څه ګټه نشته څوک ورسره مینه نه لري.

هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کښې نه وي دلته ډیره لږه ده او له لږو خلکو سره ده.

"شوپنهاور"

بدي اوضرر

څومره چې لوړ اوعالي مبادي په یوه بد سړي کښې فاسد شویدی په څناوروکښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کښې لږه ده چې دابتکار مبداپه کښې نشته ځکا چې دابتکار مبداده، بدي زیاتوي اوضرر یې ډیروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې د یوه جماد ضررله حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډیربددی.

" ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت اومقام په جامعه کښې لوړوي ډیره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کینه او دښمني پیداکوي نه مینه او محبت.

دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دناداني تائیددی. څنګه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کښې لوړوي علم او عقل د نورو دکینې او نفرت موجب ګرځي.

پو هان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتمسخر ځانته جلبوي.

" شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څپې ونه په ډیروخت کښې وده کوي او غټیږي دوام او پاینښت یې هم ډیروي.

هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوټي ژرپیداکیږي او ژر لوئیږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډیر ژرله مینځه ځي.

د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعني په ټو ل انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کښې وي.

" شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بي اعتدالي چې په غضب کښې وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کښې وي. یعني دغضبي قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی.

قهر او غضب دعقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثا ل لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنې امرته تراخره غوږ کښینږدي او په کار پسې وځغلي مګر شهوت دعقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولذت په لوري هڅه کوي او امرته هیڅ نه ګوري.

دغضب خاوند مکارنه دی اوغضب هم مکر جن نه دی.

مکرله شهوت سره ترلی دی او دشهوت کاردی.

همدغه سبب دی چې دغضب په ډیروالي کښې دومره رسوايي نشته لکه چې د شهوت په ډیروالي کښې شته.

" ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امرنه دی بلکه یوه ډیره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.

ځینې وايي چې دوستي یوډو ل مشابهت دی او هماغه اشخاص یو دبل دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره اوکوتره له کوترې سره الوزي.

ځینې نورېه دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هیڅکله نشي دوستان کیدلی.

څوک چې دفطرت په قوانینو استاد کوي لکه (اورپیپدس) هغه وايي:

د و چې ځمکې باران خوښ دی اوباراني وریځې داغواړي چې په ځمکه باران واوروي.

هرا کلیتس په دې فکردی چې ضدیت دنزدې کیدو مو جب دی او ډیرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدادي.

دا خبرې به پریږدو او دابه ووایو چې ددوستۍ موضوع څه شی دی؟

خیرکه لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې دمنفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به ترهماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او دګټې امید مو جود وي.

دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقې دوستۍ نه خبرنه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی‌او ژر ژر بد لیږي.

په دې دواړو دوستیو کښې دوست بالذات مقصو دنه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقیقې دوستي هغه ده چې دښو خلکو ترمینځ پیداکیږي اوپه ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.

دا دوستي په خیراو فضلیت بناده او پایه یې ډیره ټینګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.

په دوستۍ کښې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواوته معلوم وي.

په دوستۍ کښې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ دمساوات په اساس ټینګیږي چې هر یود بل حق اداکړي او هریو د بل محب وي.

ډیرخلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هیچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ ترلږ خپل دوست ته دابښیي چې زه په تادومره نه یم ګران لکه چې ته پرماګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.

دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بیرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراکونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خواده او بیرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کښې مقابله بالمثل په کارده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هیڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثروي کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو دښو او بدو ترمینځ دوستي نه پیداکیږي.

حقیقي دوستي هماغه ده چې دنیکانو اوښو خلکو په پاکو زړونو کښې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

" ارسطو"

ښکلا

ښکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری یې سترګې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.
"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظریه داده چې وحشي انسان په هیڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرایزو تابع وي او هر کله د خپل میل او خواهش رضا غواړي.
انسان پېژندونکي پوهان دانظریه نه مني او وایي.
وحشي هغه دی چې د ادابو او رسومو ډېر پابندوي او په ناسته ولاړه تګ او راتګ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو اومقرراتو پیروي کوي، یعنې وحشي انسان هغه مریی دی چې پخپل رفتار او کردار کښې د یوې طایفې د عاداتو دلاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.
" جان دیویی"

((پای))